

15-10-1988

ZAANDIJK. - Ruim twintigjaar woont L. Taanom nu haar woning aan de Domineestuin. Als het aan de gemeente ligt, komt daar geen jaar meer bij. Binnen een half jaar moet de woning ontruimd zijn. Onbewoonbaar, zegt de gemeente. Gisteren diende het geschil tussen Taanom en de gemeente voor de Raad van State.

Taanom vindt het niet terecht dat zij haar woning moet verlaten. De fundering inderdaad niet zoals het moet, zegt ze. Er mankeren wel meer dingen aan de woning, maar slopen is wel een erg rigoreuze oplossing. De woning kan best opgeknapt worden zegt ze. Mijn buurman, die zelf een woning bouwt in de Domineestuin, is het met haar eens.

Niet alleen over de onbewoonbaarverklaring van de woning bestaat verschil van mening. Taanom is met de gemeente ook in een procedure verwickeld over het groot onderhoud. Taanom is van mening dat dat uitgevoerd moet worden. De gemeente was dat c, maar is daarop teruggekomen. Volgens Taanom was fs al een nieuwe huurover-ïkomst getekend die zou in-in nadat de woning opge-ipt zou z\jn.

Iet gaat de gemeente vol-is Taanom alleen om geld.

„Op de plaats van deze woning, plus het stukje land ernaast, kunnen twee woningen staan. Voor nieuwe woningen moet erfpacht betaald worden. Dat hoef ik niet. Slopen van deze woning en het neerzetten van twee nieuwe levert de gemeente geld op. Volgens mij gaat het daar alleen om.”

Het gaat de gemeente inderdaad om geld, maakt C. Blonk, woordvoerder van de dienst Stadsontwikkeling, duidelijk. „Er was een herstelplan”, zegt hij.

„Uitvoering daarvan zou meer kosten dan nieuwbouw. Als dat zo is, krijg je geen subsidie voor herstel. Dat was dus niet haalbaar.”

Volgens Blonk is tot onbewoonbaarverklaring besloten op grond van een onderzoek door de provincie. Daaruit blijkt volgens hem dat de woning op een groot aantal punten niet aan de bouwverordening voldoet. Zo zijn sommige delen van de woning te laag, mankeert er een en ander aan de bedrading en is de fundering niet goed. Opknappen daarvan zou volgens Blonk f 92.000 kosten. Een nieuwe woning kost f 2000 meer.

Bouwactiviteiten in Domineestuin hervat

ZAANDIJK - De bouwactiviteiten in de Domineestuin zijn na een aantal maanden van stilstand hervat. Dat was gistermorgen duidelijk zichtbaar, toen de 90-jarige Hein Hoekstra de eerste paal sloeg voor de houten woning van zijn kleinzoon Klaas de Witte (26).

„We waren ontzettend blij met dat moment“, vertelt voorzitter Jan Duyvis van Stichting Domineestuin, „want het betekende dat we weer een fase verder komen met het plan.“ Als gevolg van bezwaren, die in het kader van een artikel-19 procedure waren ingediend door Pielkenrood, heeft de bouw in het wijkje geruime tijd stil gelegen. „Maar die zaak is nu geregeld. De verklaring van geen bezwaar van Gedeputeerde Staten kunnen we elk ogenblik ontvangen. Daar hebben we alvast een voorschot op genomen, door met de bouw van het huis van Klaas de Witte te beginnen“, aldus Duyvis.

Volgens hem moest dat ook wel: „Die mensen waren vorig jaar al bezig met de voorbereidingen. Ze zouden in het voorjaar de bestekken klaar maken en in de zomervakantie gaan bouwen. Dat is niet gelukt vanwege de bezwaren van Pielkenrood.“

De uit Friesland afkomstige Hein Hoekstra, die jarenlang in de Zaanstreek woonde en nu in een Haarlems bejaardentehuis verblijft, sloeg de eerste paal met kennelijk plezier. Hij vertelde altijd zeer geïnteresseerd te zijn geweest in de Zaanse houtbouw. Een belangstelling die hij blijkbaar heeft weten over te brengen op zijn kleinzoon. Het was dan ook niet verwonderlijk dat die zijn grootvader vroeg om de bouw van het huis te starten.

Er is overigens nog de mogelijkheid deel te nemen in het project Domineestuin. Volgens voorzitter Jan Duyvis zoekt men nog gegadigden voor drie grote en twee kleinere woningen.

14 mei 1990

Verhuizing van woning gedwarsboomd door brand en inbraak

Brandstichting in Zaans houten huis van Hos

ZAANDAM – In het deels gedemonteerde Zaanse houten huis van Peter Hos is vannacht brand gesticht. De brand heeft een klein deel van de inboedel in het achterdeel van het huis vernield. De brandstichting volgt op een inbraak vrijdagnacht, waarbij antiek houtbewerkingsgereedschap werd gestolen.

Hos, aannemer Ron de Vries en directeur Jaap Pels van kraanbedrijf Hoogwout vermoeden dat de dader of daders het op een van hen gemunt hebben. Om erger te voorkomen zal het huis vandaag naar een geheime plek worden verscheept. De politie sluit brandstichting niet uit. Maar voor de drie betrokken mannen is de zaak duidelijk: Een buurman hoorde vlak voor de brand een auto met hoge snelheid wegrijden en Hos hoorde vlak voor de brand iets vallen.

Hos, de trotse eigenaar van het houten huis dat morgen een nieuwe bestemming zal krijgen in de Domineestuin in Zaandijk, heeft de afgelopen week iedere nacht in zijn huis doorgebracht. Zijn vrees dat het gedemonteerde huis doelwit zou worden van vandalen of inbrekers bleek terecht. Afgelopen nacht werd Hos rond half twee opgeschrikt omdat hij iets hoorde vallen.

Net toen Hos weer wilde gaan slapen hoorde hij het vuur in het achterhuis knetteren. Toen hij in zijn onderbroek een kijkje ging nemen ontdekte hij dat het pand op de middelste ponton in lichterlaaie stond. Snel waarschuwde hij bij de burens de brandweer. Door de snelle reactie van de brandweerlieden kon het vuur snel geblust worden en bleef de schade beperkt.

„Het heeft weinig gescheeld of ik was mijn hele vermogen kwijt“, zegt Hos na de enerverende nacht. Hos vreest dat de verzekering de schade niet zal dekken. De brandverzekering zou wel eens alleen kunnen gelden wanneer het huis op de fundering staat, de transportverzekering slechts bij ongelukken tijdens vervoer. Hos, die de afgelopen weken al druk was met de verhuizing van zijn antieke huis, is uitgeput. Met rode ogen kijkt hij naar de schade. De meterkast is uitgebrand, kleding is verschroeid en pvc-buizen hangen er als slappe touwtjes bij. „Dit is geen toeval. Iemand wil ons een hak zetten“, zegt Ron de Vries. Met een bezem veegt hij de laatste resten van de brand weg. „Wie doet er nu zoiets“, zegt hij wanhopig. Hos kent geen vijanden die dit op hun geweten zouden kunnen hebben. Volgens hem zou het wel eens een malloot kunnen zijn die op wat spanning uit is. Het lijkt nauwelijks toeval te kunnen zijn: Een inbraak en brandstichting zo kort na elkaar. Twee nachten eerder was Hos al het slachtoffer van een inbraak. Ook die nacht sliep hij in de keuken van het gedemonteerde huis. Zaterdagochtend ontdekte hij dat inbrekers oud gereedschap van hem hadden meegenomen. Antieke houtschaven waren verdwenen. Ook omwonenden hadden niets van de inbraak gemerkt. Uit voorzorg zullen de pontons vandaag naar een geheime plaats vervoerd worden. Tot het moment dat het huis morgen op de nieuwe fundering in de Domineestuin wordt gezet, zal het extra goed bewaakt worden. Ook de politie houdt een oogje in het zeil.

April 1983

Zelf je huis bouwen, dat is een ideaal van velen, dat in deze tijd en vooral in deze stedelijke omgeving nog maar nauwelijks te realiseren is. Voor enkele gelukkigen kan dat ideaal echter werkelijkheid worden en nog wel binnen Zaanstad, namelijk in de Domineestuin te Zaandijk. Het is wel de bedoeling dat de creatieve bouwlusten worden botgevierd op een oud-Zaans houten huis, maar dat gegeven kan geheel naar eigen 'fantasie worden ingevuld.

„Plan Domineestuin" is genoemd naar het bestaande korte pad achter de Zaandijker kerk, haaks op de Nieuwe Vaartkade. Dit pad ligt in het midden van een eeuwenoud buurtje, voor Zaandijkers bekend als „Achter de kerk". Momenteel nog een buurtje van slechts enkele overgebleven oude houtbouw-pandjes. Pandjes die net behoed zijn gebleven voor afbraak.

Kort geleden nog een buurtje zonder toekomst, nu een buurtje met perspectief; niet als „deftig" buurtje voor alleen dominees maar als gezellig woonbuurtje voor zeventwintig gezinnen, paren of alleenstaanden.

Voor Zaanse kanters, die hun hart hebben verloren aan de Zaanse houtbouw, aan die typische woonstijl en die bereid zijn zelf een aktieve bijdrage te leveren bij de bouw (22 van de 27) en/of afbouw, dan wel restauratie (vijf) van hun eigen Zaanse woning.

Of bij het helpen van anderen daarmee, wellicht nadat men zelf ook eerst is geholpen. Want burenhulp en sociale contacten staan hoog in het vaandel van de Stichting Domineestuin, aldus voorzitter Jan Duyvis, die dat zelf als eerste toekomstige bewoner daadwerkelijk heeft ondervonden.

Linkerhanden

„Ik had twee linkerhanden, maar al doende leert men", aldus gemeenteambtenaar Duyvis, die nu met het grootste gemak spreekt over staanders en liggers, korbelen, pen- en gatverbindingen, termen die voor hem tot voor kort ook nog volslagen onbekend waren. Zijn huis aan de Domineestuin 5, waarvan op 4 februari de eerste paal werd geslagen, hoopt hij over twee weken alvast op zolder te kunnen bewonen. Inmiddels is ook een begin gemaakt met de bouw van enkele andere huizen, onder meer met het overbrengen door Jan Piet Bloem van het voormalig café De Kat aan de Noordervaldeurspad te Zaandam.

Lekker biertje

Het klinkt nogal Zaanse Schansachtig, maar volgens voorzitter Duyvis van de vijf jaar geleden opgerichte Stichting Domineestuin, zijn er wel degelijk wezenlijke verschillen. „Wij zijn aangewezen als beeldbepalend dorpsgezicht en willen er geen toeristische trekpleister van maken, geen monument, maar gewoon een lekker buurtje." Een lekker buurtje met looppaden en bruggetjes, dat in 1986 of 1987 klaar zou moeten zijn, „een soort reservaat tussen de nieuwbouw" volgens voorzitter Duyvis, doelend op het eveneens in aanleg zijnde plan Donker.

Reservaat

In dit toekomstige reservaat is nog plaats voor mensen die affiniteit voelen met de Zaanse houtbouw en de handen uit de mouwen willen steken om daar zelf iets van te maken. Uitgegaan wordt daarbij van een basismaquette die door de stichting is gemaakt, waardoor grootte en omvang van de huizen vastliggen, maar waar ieder verder naar eigen fantasie op kan voortborduren. De toekomstige eigenaren krijgen de grond in erfpacht.

10 oktober 1991

De Boer en Vink gaat wellicht naar Hazepad
ZAANDUK - Grafische Industrie De Boer en Vink neemt waarschijnlijk een nieuw
pand aan het Hazepad 41-43 in gebruik. Het pand zal worden gehuurd van K.
Gravestijn van het gelijknamige elektrotechnisch buro, dat opdrachtgever is voor
de bouw van het pand.

De Purmerendse makelaar T. van Overbeek: „We zijn in een ver gevorderd stadium.
Wanneer de huurovereenkomst door het bedrijf wordt getekend, dan kan er direct
worden begonnen met de bouw. Over pakweg een half jaar kan het pand dan in
gebruik worden genomen. De werkzaamheden in het huidige pand aan de Lagedijk 186
worden gewoon voortgezet.”

De Boer en Vink wil over de plannen weinig kwijt. Directeur Maas Vink: „We zijn
er mee bezig, maar er staat nog niets definitiefs vast.”

In het verleden wilde De Boer en Vink zich al eens vestigen op een lokatie nabij
De Domineestuin, maar dat liep toen op niets uit.

Het gebouw zal worden gesitueerd tussen De Domineestuin en de fabriek van
Karlshamns. Het pand krijgt een oppervlakte van 865 vierkante meter. De parterre
beslaat 480 vierkante meter en de eerste verdieping heeft een oppervlakte van
een kleine 400 vierkante meter. Een splitsing van het gebouw is eventueel
mogelijk. Centraal in het pand zal een lichthof worden geprojecteerd. De bouw
zal worden gerealiseerd door het aannemersbedrijf Staartjes en Lagraw uit
Amsterdam. Het ontwerp is van het architecten-buro Kruiswijk uit Koog. K.
Gravesteijn zal naast het pand een eigen woning en werkplaats in gebruik nemen.

9 maart 1985

Doe het zelve bloeien op in Domineestuin zaterdag 9 maart 1985

ZAANDIJK - De tegenstelling is groot. Aan de ene kant van de weg plan Donker, de ruim opgezette hypermoderne nieuwbouwwijk en aan de overzijde, nog geen 15 meter verder, de Domineestuin, het „oude" Zaanse buurtje, met zijn krap op elkaar staande groene houten huisjes. De strakke daken en de kaarsrechte muren van plan Donker vormen een sterk contrast met de oude, verweerde dakpannen en de sierlijk gevormde geveltjes van de Domineestuin.

Het is stil 's middag in de „tuin". De smalle straatjes zijn verlaten en slechts in een enkel huis wordt getimmerd, gezaagd of geschuurd. Klaas de Witte (26) en Theo Drost (24) stappen net uit de in aanbouw zijnde woning van De Witte op de hoek van de Nieuwe Vaartkade. Het pandje van Drost, dat ook nog niet klaar is, staat aan dat van De Witte vast. Het werk houden ze even voor gezien en maken tijd voor een praatje.

„Tja, waarom ik hier ga wonen?", zegt Theo Drost peinzend. „Nou, ik ben Zaandijker en ik wil niet uit Zaandijk weg. Dit was een mooie gelegenheid om voor niet al te veel geld zelf een huisje te bouwen. Ik denk dat het me al met al f 10.000 gaat kosten en wil je een huis in een nieuwbouwwijk hebben dan kost dat al gauw anderhalve ton". Klaas de Witte, die ook in Zaandijk woont, raakte geïnteresseerd in de Domineestuin, omdat hij als machinist van een shovel werkte in plan Donker. Hij nam contact op met de Stichting Domineestuin en kreeg een stukje grond toegewezen. Zijn vriend Theo Drost wilde ook in een Zaanse pandje wonen en het tweetal besloot een „twee onder één kap" huis te bouwen. De Witte: „Fundering en skelet heeft een aannemer uitgevoerd, maar de rest doen we zoveel mogelijk zelf. We hebben natuurlijk het voordeel dat we zelf redelijk handig zijn. Zelf heb ik voor timmerman geleerd en Theo is schilder, die ook nog wel een spijker in de muur kan slaan. Als je twee linkerhanden hebt wordt het moeilijker. Dan moet je het laten doen en dat maakt het een stuk duurder".

Kamperen

Jan Duyvis (40), voorzitter van de stichting Domineestuin, was de eerste bewoner van het buurtje-nieuwe-stijl. In februari 1983 ging de eerste paal van zijn woning de grond in. In die tijd woonde hij in een caravan bij het pand, maar zodra het mogelijk was betrok hij de woning. „Dat was kamperen in mijn eigen huis", zegt Duyvis grijnzend. „Er stonden alleen maar een paar muren met een dak erop en daar woonde ik dan in". Nog is zijn woning niet klaar. De woonkamer en de keuken zijn af, maar de rest van het huis is niet afgewerkt. Duyvis is ambtenaar en was niet zo verschrikkelijk handig. "Ik kon niet zoveel toen ik eraan begon.

Roddel

Bestaat het gevaar niet dat de Domineestuin een soort Peyton Place wordt, waarin roddel en achterklap heersen en waarin iedereen alles van iedereen weet? „Ach, dat zal wel meevallen", zegt Duyvis „De mensen die hier komen wonen weten waar ze aan beginnen. We vragen ook altijd aan adspirant-kopers of ze er wel voor voelen in een kleine gemeenschap te wonen. Als ze daaraan twijfelen, raden we ze af hier een huis te bouwen. Als ze met niemand iets te maken willen hebben, kunnen ze beter in een hutje op de hei gaan wonen". De huizen in de Domineestuin moeten aan een paar eisen voldoen. Ze moeten van hout zijn en ze moeten groen geschilderd worden. Er is een uitzondering en dat is het huisje van Chiel en Gré Pos. Zij hebben een bestaand pandje opgeknapt. Dat was van steen en dat mocht zo blijven.

Twintig huizen

Over enkele jaren zal het buurtje rond 20 huizen tellen, allemaal opgetrokken door doe-het-zelvers. „We hadden 1986 als jaar geprikt waarin het allemaal op gang moest zijn. Het ziet er naar uit, dat we dat halen. We hebben nu voor alle bouwgrond kandidaten, dus hopelijk gaan dit jaar alle bouwactiviteiten van start. Wanneer de hele buurt klaar is durf ik niet te zeggen; de een maakt nu eenmaal meer haast dan de ander."

Jan Duyvis wil graag van de gelegenheid gebruik maken een hardnekkig misverstand uit de wereld te helpen. „Mensen denken dat Zaanse huisjes in „Zaans groen"

geschilderd zijn. Nou, „Zaans groen" bestaat dus niet. Kijk maar eens goed naar de pandjes. Het zijn allemaal verschillende kleuren groen". Er is nog een misverstand volgens Duyvis „De mensen denken dat we hier met een elitair groepje bij elkaar zitten. Dat je hier alleen een huis kunt zetten als je over kapitalen beschikt. Dat is niet zo. Een huis kost gemiddeld tussen een ton en anderhalve ton. Dat hangt ervan af hoeveel je er zelf aan doet. Dus het is helemaal niet veel duurder dan een huis in een „gewone buurt".

Duyvis heeft gemerkt dat de Domineestuin in trek is bij zondagse wandelaars. „Als het een beetje redelijk weer is komen veel mensen hier even een kijkje nemen. Het lijkt wel of we een toeristische attractie zijn. Een soort Zaanse Schans. Ik vind dat niet erg hoor. Zolang er geen autobussen voor mijn deur staan heb ik er geen last van".

11 januari 1989

ZAANDIJK/DEN HAAG - De Raad van State vindt dat de gemeenteraad van Zaanstad in 1986 het pand Domineestuin 4-6 in Zaandijk terecht onbewoonbaar heeft verklaard. De Raad heeft het beroep van L. van Taanom uit Zaandijk tegen dat besluit verworpen.

Volgens Taanom zou onvoldoende zijn onderzocht of de woning aan de Domineestuin met behulp van subsidie kon worden opgeknapt. De Raad van State deelt die mening echter niet. De kosten voor herstel van de woning zouden niet meer in een redelijke verhouding staan tot de kosten van vergelijkbare nieuwbouw. Ook tegen de aanschrijving tot ontruiming van de woning zijn bij de Raad van State geen onoverkomenlijke bezwaren.

C. Blonk van de dienst Stadsontwikkeling en Openbare Werken zegt dat een dergelijke uitspraak gevolgd wordt door een ontruimingstermijn van zes maanden. Dat betekent dat Van Taanom haar woning binnen die termijn moet verlaten en daar desnoods met de sterke arm toe zal worden gedwongen. Hij gaat er overigens niet van uit dat dat laatste nodig zal zijn.

Van Taanom ziet nog altijd geen reden haar woning, waar ze ruim twintig jaar woont, te verlaten. Ze weet niet zo goed wat haar nu te doen staat. „Ik moet eerst contact opnemen met m'n advocaat“, zegt de Zaandijkse. Zij' is nog niet officieel op de hoogte gesteld van de uitspraak van de Raad van State.

25 november 1984

Domineestuin klaar op vier huizen na
ZAANDIJK. – Oud-Zaandijkers zullen zich nog kunnen herinneren, dat achter de hervormde kerk de Domineestuin te vinden was. Een oud buurtje, waarlangs men bij houthandel Donker kon komen. Er stonden arbeiderswoningen in de traditionele Zaanse houtbouw. Bij het verdwijnen van de houthandel en het er te realiseren nieuwbouwplan dreigde de Domineestuin te verdwijnen. Bij de gebroeders René en Ron Sman en Machiel Pos groeide de idee, dat dat eigenlijk niet zou kunnen. Het zou, volgens hen, opnieuw het verlies betekenen van een karakteristiek stukje Zaanse bebouwing, het laatste gebiedje in Zaandijk bovendien, waar de oude padstructuur nog aanwezig was.

Op 5 mei 1979 werd Stichting Domineestuin opgericht, met de bedoeling de nog aanwezige huizen te redden, te restaureren en te bewonen. Nieuwe Vaartkade 9 en Domineestuin 5 waren de eerste panden, die een nieuw leven begonnen. Langzamerhand volgden er meer. Op de open plekken kwamen bovendien nieuwe panden, allemaal in Zaanse houtbouw gebouwd door de nieuwe eigenaar-bewoners zelf. Want dat zegt de voorzitter van de Stichting Domineestuin, Jan Duijvis met nadruk: „De bewoners bouwen hun eigen huis zelf naar eigen ontwerp, waarbij voor de buitenkant natuurlijk wel geldt, dat een huis in het geheel moet passen. En bij het bouwen blijkt, dat men elkaar heel veel helpt”

Als alles volgens plan verloopt, zo werd gisteren meegedeeld, zal nog dit jaar aan de laatste vier woningen begonnen worden. En dan is het buurtje klaar. Er zullen dan 26 woningen staan. De omgeving van de woningen, de infrastructuur, zal door de gemeente Zaanstad in stijl worden uitgevoerd. Zo zal de bestrating uit paarse klinkers bestaan en komt er een molgoot. Als het goed is zijn er Zaanse kanters die weten dat dat een afvoer is in het midden van de weg en niet aan de zijkanten, zoals thans gebruikelijk is. Ook de straatverlichting zal bijpassend worden aangelegd.

Jan Duijvis, maar ook zijn medebestuurders, zijn zeker tevreden over het goede contact met de gemeente Zaanstad. Dat was aanvankelijk wel anders, lieten zij nog weten.

15 mei 1986

Domineestuin, 'Zaanse Schans' in Zaanwijk

ZAANDIJK – De eerste bussen met toeristen zijn al langs geweest. Duitsers en Japanners zijn wandelend en behangen met fotocamera's gesignaleerd. „Een vergissing, denk ik”, zegt Jan Duijvis. „Ze zochten de Zaanse Schans en zijn gestopt bij het eerste groepje groene huizen.” Dat groepje groene huizen staat aan de Domineestuin in Zaanwijk. Veelal grotendeels of helemaal door de bewoners zelf gebouwde nieuwe huizen in oude stijl. Morgen slaat wethouder R. Pans de laatste paal van het project. Nog even en het laatste huis verrijst op de grond waar eens een soortgelijke groep huizen stond. Een stukje Zaanstreek in oude stijl in ere hersteld.

Drie toekomstige bewoners van de Domineestuin staan, de schep in de hand, naar een van de laatste stoten van de heimachine te kijken. Over enkele maanden zullen Willem-Jan Remelink, zijn vader Willem Remelink en Hein de Witte hun intrek nemen in hun huizen, waarvan nu de funderingen worden gelegd. Zij, typerend voor de meeste bewoners, doen vrijwel alles zelf. De zelfwerkzaamheid is er groot geweest. „De kosten zijn beperkt gebleven en je kan het huis wat luxer inrichten dan wanneer je alles laat doen”, vertelt Willem-Jan Remelink, oventimmerman bij de Hoogovens. De huizen die er nu staan hebben ongeveer tussen de f 80.000 en f 150.000 gekost. Afhankelijk van de hoeveelheid werk die de bewoner er zelf in heeft gestoken.

Echt buurtje

Jan Duijvis, die inmiddels ruim en breed in zijn huis woont, heeft ook zelf geregeld de hamer ter hand genomen, maar liet het casco, de fundering en het buitenwerk van het huis door een aannemer verzorgen. Voor het binnenwerk is hij zelf verantwoordelijk. „Kieren? Die zijn er niet. In ieder geval niet zichtbaar.” Zat een bouwer in de problemen, dan was het voldoende even bij de buurman aan te kloppen die twee rechter handen had. Duijvis: „De mensen hebben elkaar nu al redelijk goed leren kennen, er is een aardige gemeenschapssfeer ontstaan, het is al een echt buurtje geworden. Met bewoners van echt allerlei pluimage.”

In de eerste jaren van het bestaan van de stichting werden de aspirant-bewoners geballoteerd. „Wij gingen er toen in het bestuur vanuit dat de mensen de juiste instelling moesten hebben om zo'n huis te bouwen en in een toch vrij kleine gemeenschap te wonen. Later zijn we daar vanaf gestapt. De mensen die doorzetten en de moeite ervoor over hadden zelf het huis te bouwen pasten min of meer automatisch in de buurt. Een soort natuurlijke selectie.”

Door diep dal

En doorzettingsvermogen was nodig. Tenminste wel bij Duijvis. „Op een gegeven moment ging ik door een diep dal. Ik bivakkeerde in het huis toen het in aanbouw was en het was zo'n troep. Het leek niet af te komen. Toen wilde ik het liefst een jerrycan kerosine pakken en de hele zaak in de hens zetten.” Hein de Witte en Willem-Jan Remelink kijken hem met verbazing aan. Maar hun fundering is dan ook pas net gelegd.

Een traditie is er inmiddels al ontstaan in de buurt. Duijvis: „Vanaf dat de eerste bewoners er waren en er ook nog werd gebouwd, hebben we een Luilak-wake ingesteld. Om te voorkomen dat er vernielingen zouden worden aangericht. Daar werd een borreltje geschonken en een hapje gedronken. Komende Luilaknacht spannen we een zeil over een van de tuinen hier, zetten er een bierpomp neer en organiseren we een barbecue. Dat wordt een terugkerend fenomeen.”

5 maart 1987

Zaanstad wil verkoop pand Domineestuin

ZAANDIJK – Het staat zo goed als vast dat de woning Domineestuin 3 in Zaandijk alsnog onbewoonbaar zal worden verklaard. Begin maart wilden B en W daartoe al overgaan, maar op initiatief van meerdere instanties werd het raadsbesluit twee weken geleden opgeschort.

Kenneren hebben vastgesteld, dat het pand aan de Domineestuin een van de weinige nog bestaande oude Zaanse arbeidershuisjes is en dat het daarom historisch van grote waarde is.

De gemeente voert ook onderhandelingen om het huis daarna voor een luttel bedrag te verkopen. Kandidaatkoper is de bewoner van Domineestuin 3, de heer J. Zegers. Bewoner J. Zegers wilde vanochtend geen commentaar geven omdat hij zijn onderhandelingspositie niet in gevaar wenst te brengen. G. Jonker van de dienst stadsontwikkeling wilde alleen bevestigen dat „de procedure tot onbewoonbaarverklaring" wordt voortgezet en dat er nog wordt gesproken met Centraal Woningbeheer en bouw- en woningtoezicht van de gemeente Zaanstad.

6 maart 1987

Zaans Schoon vindt onbewoonbaarverklaring voorbarig

ZAANDIJK – Stichting Zaans Schoon vindt dat de gemeente eerst overleg moet plegen met de bewoners van Domineestuin 3 over de toekomst van het huis voordat zij overgaat tot het onbewoonbaar verklaren van de woning. H. Pielkenrood secretaris van de Stichting: „Dat is de gemeente aan die mensen verplicht omdat zij eerst had toegezegd dat het huis zonder enig voorbehoud gerenoveerd zou worden. Het huis moet op een of andere manier behouden blijven omdat het een typisch Zaans arbeidershuis is waarvan er nog maar weinig over zijn. En dan zien wij het liefst dat de huidige bewoners in het huis blijven wonen.” Ook zegt Stichting Domineestuin, bij monde van voorzitter J. Duijvis, zich voor het voortbestaan van het karakter van het pand in te willen zetten.

B en W stellen het onbewoonbaar verklaren van Domineestuin 3 en Nieuwe Vaartkade 7 aan de gemeenteraad voor omdat de woningen zich in een slechte staat zouden bevinden. Donderdag neemt de gemeenteraad hierover een besluit. Het voorstel van B en W kwam nogal onverwacht voor de bewoners van Domineestuin 3. G. Jonker van Dienst Stadsontwikkeling vermoedt dat de bewoners wel op de hoogte waren gesteld van het voorstel. „Maar ik kan dat niet met zekerheid zeggen omdat de betreffende ambtenaar op vakantie is.”

Over Nieuwe Vaartkade 7 zijn zowel Pielkenrood als Duijvis het er over eens dat het huis niet hoeft te blijven staan omdat de staat waarin het verkeert te slecht is. Pielkenrood: „Vorig jaar hebben wij aan B en W en Stichting Centraal Woningbeheer al een brief gestuurd waarin wij protesteerden dat de in 1984 aan de bewoners toegezegde renovatie van Domineestuin 2, 3 en 6 niet is doorgegaan. Wij hadden toen al het vermoeden dat de gemeente van plan was die huizen te slopen.”

Koper vinden

Duijvis: „Onze middelen zijn beperkt maar wij zullen in geval van onbewoonbaarverklaring proberen een koper te vinden voor Domineestuin 3 om het huis in de oude staat weer op te kunnen bouwen.” Duijvis zegt niet te verwachten dat de huidige bewoners van Domineestuin 3 in staat zullen zijn om de ingrijpende renovatie en de erfpacht te kunnen betalen. Duijvis: „Voor de bewoners is dat natuurlijk een hard gelag. Het is natuurlijk slordig van de gemeente om de bewoners niet eerst op de hoogte te stellen van het voorstel het huis onbewoonbaar te verklaren. In 1984 heeft de gemeente de bewoners van Domineestuin 3 een brief gestuurd waarin stond dat het huis zou worden gerenoveerd met behulp van een subsidie van het Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM). Toen dit ministerie die subsidie introk is de renovatie op lossen schroeven te komen staan omdat ik veronderstel dat gemeente Zaanstad die renovatie niet alleen wilde bekostigen.

Erfpacht

De huidige bewoner van Domineestuin 3 de heer J. Zeegers „Ik heb sterk het vermoede dat de gemeente ons als huurders – de woning is eigendom van Stichting Centraal Woningbeheer – eruit wil hebben om zo erfpacht in de wacht te kunnen slepen. Het is wel zuur dat ik twintig jaar geleden het initiatief heb genomen tot oprichting van Stichting Domineestuin. Ik ga in ieder geval door met het opknappen van mijn huis waarvan ik vind dat het niet onbewoonbaar is.”

Bij navraag blijkt dat L. van Tamoon bewoonster van Domineestuin 6 ook een conflict heeft met de gemeente over het onbewoonbaar verklaren van haar woning, waartoe de gemeenteraad in november vorig jaar besloot. Zij vocht in een rechtzaak het raadsbesluit aan omdat zij niet weg wil uit het huis. Naar aanleiding daarvan besloot het VROM om alsnog een onafhankelijk onderzoek te laten stellen naar de staat van de woning. De bewoonster heeft hierover nog geen uitsluitse gehad.

J. van Veen, bewoner van Nieuwe Vaartkade 7, die eigendom is van L. Korse-Scho maakt zich niet zo druk om het onbewoonbaar verklaren van zijn woning: „Dit huis is oud en vochtig en de gemeente zal voor mij een andere woning zoeken. Maar ik ga er niet uit voor ik iets anders heb.”

10 maart 1987

Domineestuin 3 onbewoonbaar verklaard

ZAANSTAD - De raad Zaanstad is gisteren akkoord gegaan met het onbewoonbaar verklaren van het pand Domineestuin 3. De bedoeling is het herstel van het huis te bevorderen door de verkoopprijs te drukken.

Verscheidene raadsleden kwamen op voor de bewoners van het pand. „De bewoners hebben het beslist niet laten verkrotten, ik vind het een snoepje van een huis”, zei mevr. W. Kingma (PvdA). Uit het antwoord van wethouder R. Pans (stadsontwikkeling) bleek evenwel dat de onbewoonbaarverklaring helemaal niet nadelig voor pand en bewoners hoeft uit te pakken. Door de verkoop aan de huurders kan de nieuwe eigenaar subsidie krijgen uit het stadsvernieuwingsfonds om het huis op te knappen. Door de onbewoonbaar-verklaring kan het huis bovendien goedkoper van de hand dan zonder zo'n verklaring. N. Caaris-Schuil (ZOG) gevraagd of „ze dat inderdaad goed begrepen had”. Pans antwoordde toen dat het inderdaad zo was. „Sommige dingen kunnen beter niet hardop gezegd worden, maar dat is nu dus wel gebeurd”, zei CDA-raadslid E. Wakker-Busquet.

20 maart 1987

Gesprek over behoud pand Domineestuin 3

ZAANDIJK – Zaanstad en J. Zegers, bewoner van Domineestuin 3, hebben vanmiddag de mogelijkheden die er nog zijn voor handhaving van dit pand besproken. Begin maart wilden B en W het oude Zaanse arbeidershuisje onbewoonbaar verklaren.

Vorige week is het betreffende raadsbesluit teruggetrokken.

De gemeente gaat nu kijken of er niet nog mogelijkheden zijn tot behoud. Volgens G. Jonker van de dienst stadsontwikkeling gaan de dienst en centraal woningbeheer het gesprek niet in met nieuwe suggesties. De diverse organisaties voor behoud van Zaanse schoon zijn niet bij de besprekingen betrokken.

Jonker: „Als de bewoner met nieuwe perspectieven komt is er kans dat we vanuit de gemeente mogelijkheden zien. "Met nieuwe perspectieven bedoelde hij: „bijvoorbeeld als de bewoner er zelf geld in wil steken".

De stichtingen Domineestuin en Zaanse Schoon zijn niet bij de bespreking betrokken. Eerder deze maand verklaarden ze wel dat het pand als typisch Zaanse arbeidershuis, waarvan er maar weinig over zijn, behouden moet blijven.

21 maart 1987

Weer gesprek over Domineestuin 3

ZAANDIJK – Het gesprek dat gisteren plaats had tussen J. Zegers, bewoner van Domineestuin 3, Centraal Woningbeheer en Bouw- en Woningtoezicht van Zaanstad heeft geen direct resultaat gehad. De deelnemers wilden geen mededelingen doen over het gesprek over de onbewoonbaar verklaring van het pand. Zegers verzet zich tegen dit plan van de gemeente omdat hij voor een flink bedrag er aan heeft vertimmerd.

Er komt een nieuwe bijeenkomst waarvoor nog geen datum is vastgesteld, aldus G. Jonker van de dienst Stadsontwikkeling.

25 maart 1987

Twee Zaandijkse panden volgens B en W niet geschikt als woonhuis ZAANDIJK - B en W willen woningen Domineestuin 3 en Nieuwe Vaartkade 7 onbewoonbaar verklaren zonder dat de bewoners hiervan op de hoogte zijn gesteld. In een voorstel aan de gemeenteraad wijst het college erop dat uit een onderzoek door de dienst Stadsontwikkeling is gebleken dat de huizen in een zeer slechte toestand verkeren. De fundering, het dak en de vloeren kunnen niet meer worden hersteld. Bovendien zouden de panden brandgevaarlijk zijn.

Eind 1984 heeft de gemeente de bewoners van de panden nog voorgesteld om achterstallig onderhoud aan te pakken. De bewoners moesten daarvoor wel genoeg nemen met een huurverhoging. „Wij zijn toen akkoord gegaan met dat voorstel en hebben dat nieuwe contract ondertekend. Later bleek dat de gemeente de subsidie voor het herstel niet heeft toegewezen gekregen. Dat ze nu het voorstel doen om deze woning onbewoonbaar te verklaren is me totaal onbekend, aldus bewoonster M. Zegers van Domineestuin 3.

„Zeventien jaar geleden heeft de gemeente voor het laatst iets aan ons huis gedaan. Dat wij het graag willen houden blijkt wel uit het feit dat wij bereid zijn huurverhoging te betalen. Normaal gesproken valt groot onderhoud niet onder huurverhoging. Op het moment hebben we zelf al allerlei onderhoud hebben gepleegd. Daaruit blijkt wel dat wij niet wisten van een op handen zijnde onbewoonbaarverklaring“, aldus Zegers.

De heer Van Veen, bewoner van Nieuwe Vaartkade 7 was vanmorgen niet bereikbaar. Bij de gemeentelijke dienst Bouwen Woningtoezicht kon niemand iets mededelen. Op 12 maart komt het voorstel tot onbewoonbaarverklaring in de gemeenteraad aan de orde.

21 september 1983

Expositie in Het Saen

„Van dik houten Dam tot Dam

ZAANDIJK. — „Van dik hout.....". Zo heet de tentoonstelling die vrijdag in Cultureel Centrum Het Saen begint. De dikke planken zijn in dit geval „afkomstig" van oude houten Zaanse huizen. De tentoonstelling gaat namelijk over de Zaanse houtbouw en -handel. Waarbij het accent op de Domineestuin zal liggen. Er zijn foto's, maquettes en films over en van dit project.

De hele expositie is ook georganiseerd om de Domineestuin enigszins te promoten. Er zijn Domineestuinbewoners aanwezig met wie over het wonen (en het (ver)bouwen van) in zo'n typisch Zaanse huis gesproken kan worden.

Daarnaast zal er in Het Saen iemand van het ambachtenmuseum uit Haasdrecht aanwezig zijn, die antieke gereedschappen zal demonstreren. En zullen er films gedraaid worden over de restauratie van een eenvoudige Zaanse woning en zijn er dia's over de Domineestuin. Als extraatje wordt de in 1955 gemaakte film over de Ddam tot Dam-race nog eens vertoond.

De expositie is samengesteld door Stichting Zaanse Schoon en Vereniging Vrienden van het Zaanse huis. De deuren zullen vrijdagmorgen 9 uur zonder bombarie geopend worden en pas om 18 uur weer dicht gaan. Van dik hout.... duurt tot en met zondag 25 september. Voor zaterdag en zondag gelden dezelfde openingstijden.

5 oktober 1983

Er zit groei in Domineestuin

ZAANDIJK – Het plan Domineestuin is onder oorverdovend geknal zijn tweede fase ingegaan. Aannemer Ed Vogelenzang sloeg gisteren, begeleid door daverend vuurwerk, de eerste paal voor het eerste houten pand aan de Orgelmakersgracht in de drassige bodem.

De toekomstige bewoners, Reinier en Annette Jongerius, gaan het karakteristieke Zaanse huis zelf bouwen, met uitzondering van het dragend casco. „De kozijnen, de dakpannen, isolatie enz. doen we zelf in onze vrije tijd“, aldus Reinier, die verder meedeelde dat het zogenoemde „goed-jaars-endje“ in weerwil van de traditie, reeds bij de bouw van het pand zal worden verwezenlijkt. De aanstaande bewoner verwacht dat de bouw van het huis totaal een jaar in beslag zal nemen. De kosten worden begroot op ongeveer een ton.

Het ligt in de bedoeling van Stichting Domineestuin, die het plan heeft ontwikkeld, aan de Orgelmakersgracht nog vijf andere kleine houten huizen in oude stijl te bouwen. Fase één van het plan, de bebouwing van het pad met de naam Domineestuin, nadert inmiddels zijn voltooiing. De stichting hoopt hiermee in het begin van 1984 klaar te zijn.

Met het slaan van de eerste paal aan de Orgelmakersgracht is het eeuwenoude buurtje achter de Zaandijker kerk weer een stap dichterbij gekomen bij de spectaculaire herrijzenis. Nog niet zo lang geleden werd de buurt met volledige sloop bedreigd. De in 1979 opgerichte Stichting Domineestuin wist de teloorgang echter te voorkomen en ontwikkelde een plan voor de bouw van nieuwe houten huizen en de herbouw van indertijd verdwenen panden. Het plan biedt plaats aan 27 houten huizen die bestemd zijn voor alleenstaanden, paren en kleine gezinnen. Kopers zullen zelf de bouw moeten regelen en financieren. Voor de zes te bouwen huizen aan de Orgelmakersgracht zoekt de stichting nog vijf gegadigden.

Typhoon 5 oktober 1983

9 mei 1990

ZAANDAM – De verhuizing van Peter Hos en Carla van Twuyver ging gisteren en vandaag wel heel erg makkelijk. Een groot deel van het meubilair werd met huis en al opgetild en op een ponton gezet. Dinsdag zal het Zaanse houten huis naar zijn nieuwe bestemming, de Domineestuin in Zaandijk, worden gevaren.

Hos en Van Twuyver besloten met huis en al te verkassen omdat ze gehecht zijn aan hun zelfgebouwde onderkomen, maar de drukke Westzijde niet zo'n beste plek vinden om hun drie kinderen te laten opgroeien. Elf jaar geleden zijn ze begonnen aan de restauratie van de oude woning naast oliehandel en tankreinigingsbedrijf Pieter Bon. Toen dat bedrijf vorig jaar bekend maakte belangstelling te hebben voor de grond van Hos, raakte de voorgenomen verhuizing in een stroomversnelling. „De Domineestuin in Zaandijk is het uiteindelijk geworden”, zegt Carla. „Daar kenden wij al een paar mensen omdat mijn broer daar eens een Zaanse huis gebouwd heeft. Het is een schitterende plek en bovendien een veel betere omgeving voor de kinderen.”

De buurt was gisteren uitgelopen om te zien hoe het achtereinde en het middenstuk van het pand werden opgetild en op een ponton kwamen te staan.

Camera's werden tevoorschijn gehaald om dit moment vast te leggen. De overbuurman had zelfs bouwlampen op zijn balkon gemonteerd om bij eventuele schemering niets van het spektakel te missen.

Gisteravond rond tien over half zeven was het zover. Het achterdeel kwam als eerste los van de grond. „Kijk, de stoelen staan er nog in”, riep zoontje Steven die zijn ouderlijk huis hoog boven zijn hoofd door de lucht zag zweven. Het was een vreemde gewaarwording. Dat gold ook voor Peter en Carla.

Nadat het achterdeel veilig op de ponton kwam te staan, slaakte Carla een zucht van verlichting. „Dat ging goed”, zei ze opgelucht tegen omstanders. Peter vluchtte. Hij kon de riskante luchtreis van het huis waarin hij zoveel tijd heeft gestoken niet langer aanzien.

R. de Vries, de aannemer die de verhuizing op zich heeft genomen, werd na de succesvolle landing van het achtereinde gefeliciteerd. Omstanders applaudisseerden. Voor de uitgestoken hand van een overbuurman liep De Vries hard weg. „Het zit er nog lang niet op, en zo lang het nog niet zover is wil ik ook geen gelukwensen”, aldus De Vries.

Morgen rond de klok van half zeven zal, waarschijnlijk onder toezicht van het Jeugdjournaal, het voorhuis als laatste deel van zijn plaats worden gelicht. Dit deel zal in de Domineestuin zijdelings tegen het huis worden aangebouwd. Voor deze operatie is wederom de hulp ingeroepen van De Vries. „Elf jaar na dato weer zelf aan het huis te gaan bouwen vonden we een beetje veel van het goede”, zegt Carla.

Domineestuin

„Een stukje Zaanstreek in ere hersteld". Zo stond er onlangs in de krant. In de Domineestuin werd een begin gemaakt om het laatste „houten" huis te bouwen in oude Zaanse stijl. Het buurtje is dan ook het bekijken waard. Er wordt weer wat aan gedaan om het oude te behouden of te herstellen.

Wat zie ik nu als tegenstelling daarin? Ik woon zelf nog in zo'n houten huis. Door verschillende bestemmingsplannen in de maak, wordt en zal er nogal wat veranderen. Zo ook door het plan „De Vermaning" in Krommenie. Dat is nu nog woongebied maar is gedoemd om industriegebied te worden. Dat houdt het volgende in: de bewoners van drie goed onderhouden houten huizen worden via een garantieregeling in staat gesteld hun huizen tegen een bepaalde waarde (taxatie) te verkopen aan een bedrijf dat in de regeling zal worden vermeld. Met als gevolg dat de woningen dan zeker worden „gesloopt". Ik vind dat in grote tegenstelling met wat er in de Domineestuin gebeurt.

Nu zijn wij bewoners geen van drieën van plan om ons buurtje zomaar te verlaten want onze huizen kunnen nog wel honderd jaar mee. Maar het echte buurtje is allang verdrongen door de industrie die er tussen is gekomen en ons liever vandaag dan morgen ziet gaan.

C. MOLENAAR Vermaningsstraat 22 Krommenie

typhoon 27 mei 1986

Domineestuin 5

Naar aanleiding van het artikel in uw dagblad van 6 maart over de onbewoonbaarverklaring van woning Domineestuin 3 te Zaandijk wil ik op persoonlijke titel het volgende meedelen. De woorden door mij gesproken en opgetekend in het artikel over verkoop van het pand en over de financiële situatie van het gezin Zegers zijn anders dan door mij bedoeld was overgekomen. Ten eerste: bij het „leegkomen" van woningen in onze buurt zal de Stichting Domineestuin zich beijveren ze te behouden en zal worden gezocht naar een kandidaat die de restauratie op zich zal nemen. Dit is onder andere de doelstelling van de Stichting Domineestuin. Dit houdt in dat de Stichting geen woningen kan verkopen en een bemiddelende en adviserende positie inneemt. Ten tweede: ik betreur het zeer dat ik een uitspraak heb gedaan over de financiële middelen van het gezin Zegers. Het is niet aan mij om te oordelen over de financiële positie van een ander. Degenen die ik gekrenkt heb met mijn uitspraken bied ik mijn excuus aan, in het bijzonder het gezin Zegers.

JAN DUIJVIS

Zaandijk, Domineestuin 5.

De psychologische kennis van de Zaanse culturen is in de de gemeenteraad van Zaanstad ver te zoeken, terwijl van wethouder Brinkman anders zou worden verwacht. Hij is daar toch één van de weinigen die echte Zaankanters zijn... Er worden op het moment suggesties gedaan die ik als alarmerend ervaar. Het Hoisie zou moeten worden gesloten als niet aan de vele eisen van de gemeente wordt voldaan.

Wat is er aan de hand? Na jaren aftastend beleid meent men de situatie te begrijpen en moet M. Hesselman (de voorzitter van Het Hoisie) uit het clubhuis worden gezet. Er zou niet worden voldaan aan de eisen die normaliter aan een woning worden gesteld. Een domme beslissing want deze jongen heeft al veel onheil voorkomen.

Het zal ongeveer 10 jaar geleden zijn dat de groep Zaadijkse jongeren zich bij ons meldde in het Culturele Centrum Het Saen. We kregen de indruk dat ze van hetzelfde punt uitgingen als wij: „Saendaik moet Saendaik blaiven.” Zaadijk is typisch een Zaangemeente die ontstond uit particulier initiatief en uit zin voor ondernemen.

Als voorzitter van Het Saen had ik wel oren naar hun ideeën. Samen begonnen we. Zo kwam geleidelijk een eind aan soms uit de hand lopende kwajongensstreken. In plan Donker zijn ze toen begonnen met de bouw van het nu in opspraak gebrachte Hoisie. Ik stond daar helemaal achter, al ging het niet allemaal volgens de ambtelijke regels. De Zaadijker jeugd kon je nou eenmaal niet met zijden handschoenen aanpakken. Zo ontstonden al spoedig conflicten met de „krakers” van Domineestuin. Zij meenden meer rechten te kunnen doen gelden dan deze jongens van vaak nauwelijks ouder dan 18 jaar die bovendien behoorlijk recalcitrant waren. Voor alles geordend verliep is er heel wat water door de Zaan gestroomd. Toch hadden deze jongelui nog het oeroude Zaanse gevoel voor rivaliteit. Iets dat de beleidsmakers van Zaanstad waren ontgroeid.

De bewoners van Domineestuin hebben het pleit gewonnen, naar achteraf bleek terecht. Hun buurtje is een oase geworden. Maar dit is mede te danken aan het incasservermogen en de realiteitszin van Hesselman die zich liet overtuigen van de redelijkheid. Zo verhuisde Het Hoisie naar het Herderskindpad. Dit feit zou onterecht de geschiedenis ingaan als psychologisch goed gespeeld en getuigend van juist politiek inzicht.

Culturele Stichting Het Saen trachtte zijn steentje bij te dragen. Vele Zaanse culturele clubs kwamen op straat te staan toen bekende gelegenheden als De Waakzaamheid te Koog, de Jonge Prins en de Sociëteit te Wormerveer en Landzicht te Wormer werden gesloten voor de bijeenkomsten van toneelverenigingen, koren en korpsen. Men beseft veel te weinig, dat deze vorm van vrijetijdsbesteding, een spilfunctie hebben voor de samenleving.

Het Saen begon in de Zaadijker Kerk en er was slechts één jongerenbeweging, die dat oppikte, dat was Het Hoisie. Door de omstandigheden gedwongen, verhuisden ze naar het Herderskindpad. Ze leefden hun eigen leven, maar ze wisten de verleidingen van criminaliteit en verslavingen te hanteren. Op het moment doet een nieuwe generatie zijn intrede en ook nu weer probeert Hesselman met zijn kornuiten de continuïteit te handhaven. Zij doen dat op hun eigen wijze. Niet zo professioneel als de wethouder dat eigenlijk wel zou willen zien, maar wél doeltreffend. Buitenstaanders, die de gedragscodes alleen van horen zeggen kennen, hebben geen gevoel voor de wijze van manifesteren, die de jongeren tegenwoordig hanteren in de nachtelijke uren van de weekenden. Hesselman en de zijnen weten daarmee om te springen, beter dan een willekeurige Zaanse ambtenaar.

Om het voortbestaan van Het Hoisie niet in gevaar te brengen moet men dan soms stappen nemen, die niet voor iedereen duidelijk zijn. Zo verliet Hesselman, samen met zijn vriendin, zijn huurflat, om zijn Hoisie te laten bestaan. Een gemeentebestuur heeft eigen prioriteiten: hier geeft men subsidie en daar trekt men subsidie in. Voor de betrokkenen is het hoe en waarom lang niet altijd duidelijk. Soms zit er een politieke stunt achter of komt men tegemoet aan de beste rapportenschrijvers. Soms scheidt men ongewild precedenten: het clubhuis Bacchus of een clubhuis voor buitenlandse jongeren en vergaande faciliteiten voor de Metropool. Het beleid omtrent de Zaadijker Kerk is ook niet altijd even doorzichtig.

Tenslotte een vraag aan het gemeentebestuur van Zaanstad: Pleeg dieper overleg en zoek een weg om uit de impasse te komen. Het komt mij voor, dat uw zogenaamde

streng aanpak voor de zoveelste keer op moeilijkheden zal gaan stuiten. Voorkomen is beter dan genezen. Niemand zit te wachten op een escalatie, die niet gemakkelijk te hanteren zal zijn. De jeugd moet ons meer waard zijn dan een museum.

J. Vens
Stichting VIS
Zaandijk
Lagedijk 126

2 december 1979

Kraakpand vernield in Zaandijk

ZAANDIJK – De politie hield zondagmorgen 3 uur 16 jongelui aan in de leeftijd van 16-19 jaar, die kort tevoren het interieur van de woning Nieuwe Vaartkade 9 volledig hadden vernield. De bewoners van het kraakpand, twee vrouwen en twee kinderen, waren uit hun huis gevlucht en brachten, nadat zij de politie hadden gewaarschuwd, de nacht verder door in Amsterdam.

De jongelui hebben even verderop aan de Nieuwe Vaartdijk een pand in gebruik als clubhuis. Zij waren zaterdagavond op straat baldadig bezig. Vooral voor het kraakpand maakten zij veel herrie, en meermalen werd op de ramen en deur gebonsd. Toen uiteindelijk de voordeur werd ingetrapt en de jongens letterlijk met de deur in huis vielen, ontstond er ruzie met de bewoonsters. Die voelden zich bedreigd door de grote groep jongens, en verlieten 3 uur 's nachts met de twee kinderen het huls.

De jongens drongen daarop de woning binnen, sloegen de ramen kapot en vernielden het hele interieur. Volgens de politie, die even later arriveerde, was het huis als gevolg van de vernielingen „een grote puinhoop“.

De daders werden opgesloten.

3 april 1989

Een bijzonder stukje Zaanwijk staat op deze foto afgebeeld. Het is de Nieuwe Vaartkade, in de oude volksbuurt Achter de kerk. Een bijzonder stukje Zaanwijk, inderdaad. Bijvoorbeeld door de manier waarop het buurtje werd bebouwd. De Zaanse dorpen hebben een stereotiepe bebouwingsgeschiedenis. Eerst werden de dijken volgebouwd. Buitendijks, aan de Zaan, en binnendijks, op de koppen van de akkers, werden de kleine houten huisjes neergezet. Maar op een gegeven moment waren de dijken vol, terwijl de bevolking bleef groeien. Zo ontstonden de paden haaks op de dijk. Er kwam toen ook een sociaal/economische scheiding. Aanvankelijk woonden rijk en arm broederlijk naast elkaar aan de dijk. De rijken bleven daar; zij lieten aan de Zaan de grote koopmanswoningen bouwen. Aan het begin van de paden vestigden zich de middenstanders, en de beter betaalde vaklieden. De arme arbeidersklasse kwam aan het einde van de paden te wonen. Buurtvorming was er niet. Er waren de dijken, met haaks daarop de paden. Ieder pad was een gemeenschap op zich; de paden waren niet met elkaar verbonden. Alleen in Oostzaandam, rond de Oostzijderkerk, ontstond een echte buurt, met paden en dwarspaadjes. En in Zaanwijk dus Achter de kerk. In meer opzichten was Achter de kerk een bijzonder stukje Zaanwijk. De buurt ontstond in het begin van de 18e eeuw. Een aantal welgestelde Zaanwijkers besloot dat het dorp een goede vaarweg nodig had, tussen de Sluissloot en de Zuiderkerksloot. Via de Sluissloot konden de schepen dan op de Zaan komen, en zo de goederen van de Zaanwijker bedrijven naar de Amsterdamse markt of elders vervoeren. Die goede vaarweg werd de Nieuwe Vaart. De welgestelde Zaanwijkers kochten het land aan waar de Vaart werd gegraven. Het land dat zij over hadden, verdeelden zij in 45 kavels van ongeveer honderd vierkante meter. Daarop werden huisjes gezet. Dat gebeurde vlot. Op 23 mei 1709 was de overeenkomst voor het graven van de Nieuwe Vaart getekend, minder dan een jaar later (8 februari 1710) werd het 'Reglement van de Erven op de Nieuwe Vaart after de Kerk tot Zaanwijk' opgesteld. In dit reglement stonden acht bepalingen waarin o.a. het onderhoud van bruggen en wallen en de contributie die de bewoners van de buurt daarvoor moesten betalen werd geregeld. Zo'n reglement was niet echt bijzonder. In de buurt woonden de mensen zo dicht op elkaar dat er wel regels nodig waren. Dat was niet alleen zo voor Achter de kerk, maar voor alle vroeg bebouwde paden in de Zaanstreek. Ieder pad had zijn eigen 'padreglement'. Bijzonder is hoe het verder ging met het reglement van Achter de kerk. In 1800 werd een nieuw reglement van kracht. Een aantal regels uit het reglement van 1710 werd daarin herhaald. Maar wel heel bijzonder was de bepaling dat afstand werd gedaan van elke rechtspleging van buitenaf. Alle kwesties die Achter de kerk betroffen, moesten onderling en in de minne worden geschikt. Latere bewoners van de buurt hebben deze bepaling wel eens vervloekt. In 1874 werd er bijvoorbeeld tijdens de jaarlijkse bewonersvergadering zwaar gekankerd op Gerrit Heijn. Gerrit woonde in Achter de kerk, maar verdomde het om de slootwal bij zijn huisje te onderhouden. Ja, wat moesten ze? Gerrit vertikte het om mee te werken, en conflicten moesten in de minne worden geschikt. De wal van Gerrit is uiteindelijk maar op algemene kosten opgeknapt, en de buurtbewoners informeerden bij juridisch deskundigen hoe zij in de toekomst dergelijke moeilijkheden konden vermijden. Het antwoord van de juristen was ontmoedigend. Er was niets te doen om dit soort toestanden te voorkomen, de bepaling dat conflicten onderling en in de minne moesten worden geschikt, hadden de buurt elk machtsmiddel ontnomen. Achter de kerk bleef tot in februari 1913 als 'dorp in een dorp' bestaan. Toen werden de paden, de bruggen en de Nieuwe Vaart overgedragen aan de gemeente Zaanwijk.

4 april 1991

Nieuw pand K. Gravesteijn

ZAANDIJK. – Elektrotechnisch buro Kees Gravesteijn verhuist over ongeveer een jaar van de Orgelmakersgracht naar het Hazepad. Maandag 15 april gaat de eerste paal de grond in voor een nieuw pand, waarin een woning en werkplaats gehuisvest worden.

De bouw wordt aangepast aan andere woningen in plan Donker. Er zal een boerderij in oud Zaanse stijl verrijzen. De kleur is wel enigszins afwijkend, namelijk 'Waterlands grijs'.

De bouw voor het nieuwe pand wordt uitgevoerd door aannemersbedrijf Staartjes en La Grauw uit Amsterdam. Het ontwerp is van architectenburo Kruiswijk uit Koog aan de Zaan. Er zal in twee lagen worden gebouwd. Boven de werkplaats en opslagplaats verrijst een kantoor. De Zaandijker heeft verder nog de beschikking over een ruimte van 400 vierkante meter, waar hij kantoren neer wil zetten. Gravesteijn Electrotechnisch buro is op dit moment nog een eenmanszaak. „Het gaat op dit moment vrij goed. Over werk heb ik niet te klagen, de orderportefeuille is goed gevuld. In de toekomst neem ik misschien personeel erbij. Voorlopig blijf ik het alleen doen", zegt Gravestijn.

12 april 1989

De Schans verhuist wellicht dit jaar naar Hazepad
J. Duijvis op zoek naar liefhebber zaadpakhuis
ZAANDIJK - Het is de bedoeling dat nog dit jaar pakhuis De Schans aan het
Hazepad geplaatst wordt. Volgens voorzitter J. Duijvis van de stichting
Domineestuin wordt nu onderhandeld met een bedrijf dat het pakhuis zou kunnen
gebruiken als werkruimte. De gemeente heeft inmiddels verklaard het gebouw op de
monumentenlijst te willen zetten.
Het zaadpakhuis heeft jaren op het terrein van Duyvis gestaan, maar werd daar
vorig jaar door de stichting Domineestuin weggehaald. Duyvis heeft de
grond nodig voor een nieuwe fabriek. De Schans staat sindsdien op het terrein
van transportberijf Hoogwoudt. De stichting Domineestuin heeft het pakhuis vorig
jaar gered. Voor opnieuw plaatsen van het gebouw is echter geen geld. Daarvoor
moet een gebruiker van het pand gevonden worden. Volgens Duijvis is al eerder
gepraat met een houthandel dat het kantoor in het pakhuis wilde vestigen. De
Schans was het bedrijf uiteindelijk toch te duur. Nu heeft Duijvis een ander
bedrijf gevonden, waarmee hij hoopt over een paar maanden overeenstemming te
hebben. Wanneer De Schans aan het Hazepad - tussen de Domineestuin en Friwessa
komt, staat het meteen op de monumentenlijst. B en W besloten dat vorige week te
doen zodra voor het pakhuis een geschikte plaats is gevonden. Voor de gebruiker
van het pand betekent dat wat beperking bij eventuele verbouwingen, maar het
levert ook subsidie op. Een monument, het klinkt als iets waar je bijna geen
schilderijtje mag verhangen zonder toestemming van de overheid. Niet waar, zegt
Duijvis. „Aan de buitenkant mag niets gebeuren, maar binnen hoefje echt geen
antiek neer te zetten. Er zitten grote balken in de binnenkant van zo'n pakhuis.
Die moet je wel laten zitten. Anders stort de boel in elkaar.”

maart 1985

Oude tijd terug door houten ophaalbrug

ZAANDIJK – Oude tijden herleven een beetje in en rond de Domineestuin. Terwijl in dat Zaandijkse wijkje inmiddels al heel wat woningen in de vertrouwde Zaanse houtbouw zijn verzezen, heeft nu ook de gemeente Zaanstad zich aan dat specifieke sfeertje uit een nog niet eens zo grijs verleden aangepast. Gisteren werd namelijk een houten ophaalbrug geplaatst over de Zaandijker Sluissloot, als onderdeel van het fietspad langs de westkant van de Domineestuin.

De brug, ontworpen en in elkaar gezet door de afdeling bouwkundig onderhoud van de dienst stadsontwikkeling, wordt gekenmerkt door een mooie, ronde poort waar kettingen, die van de brugklep omhoog lopen.

Knipoog naar sluisje

De gemeente heeft bewust voor het plaatsen van een ophaalbrug in plaats van een vaste brug gekozen. „De Zaandijker Sluissloot vormt eigenlijk nog één van de weinige toegangen van de Zaan tot het Westzijderveld en het Guisveld. Daarvan kan op dit moment geen gebruik gemaakt worden, omdat het Zaandijker sluisje afgesloten is. Zijn echter plannen de sluis in de oude staat terug te brengen, zodat er opnieuw een verbinding met de Zaan tot stand wordt gebracht. Maar wanneer dat precies gaat gebeuren is nog niet bekend aldus een woordvoerder van de gemeente.

16 maart 1990

ZAANDIJK – BK Schilderscombinatie van P. van 't Kaar uit Zaandam wil het oude zaadpakhuis De Schans opnieuw opbouwen. Hij heeft een voorlopig koopcontract voor de grond aan het Hazepad in Zaandijk getekend. „De bouwvergunning kan elk moment afkomen. De bouw neemt een half jaar in beslag. We hopen in het najaar klaar te zijn”, zegt mevrouw F. van 't Kaar. De Stichting Domineestuin is „dolblij” met Van 't Kaar, zegt voorzitter J. Duijvis. „We hebben iemand gevonden met liefde voor houtwerk.”

Van 't Kaar: „We zochten al een hele tijd naar een nieuwe bedrijfsruimte. We hoorden dat de Stichting Domineestuin het oude pakhuis wilde herbouwen. Voor een schildersbedrijf is het natuurlijk leuk zo'n mooi pand te hebben.” Het pand komt tussen de Domineestuin en de fabriek van Friwessa te staan. De bedoeling is dat er beneden bedrijfsruimte komt en boven woonruimte wordt geschapen. De plannen van architect P. van Nugteren van het Zaandamse bureau Schipper, Verbeek en Zijlstra zijn klaar.

De spanten van het tweehonderd jaar oude pakhuis staan nu nog opgeslagen bij de firma Hoogwout in Zaandam. Te zijner tijd gaan ze op pontons over de Zaan. Een kraan tilt de hele massa over de huizen van de Domineestuin heen. Twee jaar geleden heeft de Stichting Domineestuin het oude pakhuis gekocht van Duyvis-Recter.

Sindsdien zijn er kandidaten gezocht om het pakhuis weer een bedrijfsbestemming te geven. Het pakhuis moet dienen als een geluidsbuffer tussen Friwessa en het project Domineestuin. Volgens Duijvis heeft de stichting voor de aankoop van het oude pakhuis destijds een lening genomen „van ongeveer dertigduizend gulden.”

Visitekaartje

„We hebben nu eindelijk iemand gevonden die de kar voor ons gaat trekken. Wij verkopen het pakhuis aan hem en dan is het verder aan Van 't Kaar. Wij zijn als stichting ontzettend blij dat we iemand hebben gevonden met liefde voor houtbouw. Als het er goed uitziet, is dat pand is toch een visitekaartje voor het bedrijf.”

In april vorig jaar voorspelde Duijvis in deze krant dat het pakhuis nog in 1989 geplaatst zou kunnen worden. „Het is geen klein project. Er gingen maanden overheen voor alles in orde was, in totaal dus een jaar”, zegt hij nu. De lange opslagtijd heeft volgens Duijvis geen problemen opgeleverd voor het hout. „Het houtwerk heeft de stormen goed doorstaan, onze bouwkundige heeft het laatst nog gecontroleerd.”

De Domineestuin nadert nu zijn voltooiing. „Er wordt nog een huisje verplaatst dat naast Pieter Bon in Zaandam staat. Een nieuwe bewoner, F. Eijk is een huisje aan het bouwen. Er is tevens een kandidaat om het oude, onbewoonbaar verklaarde huis Domineestuin 4-6 te restaureren. De spanten daarvan staan ook opgeslagen. Al met al is het nu vol met alle plannen. Dan begint iedereen weer aan schuurtjes en hofjes te timmeren. Dan komt er nog een dorpspleintje. De hamers zullen nooit zwijgen.”

Kippebrug

Tussen De Schans en de twee nieuwe huisjes komt de nieuwbouw van Electrotechnisch bureau Gravesteijn. Het huidige kippebruggetje wordt vervangen door een brug waar ook auto's overheen kunnen. Volgens Duijvis hoeft dat geen probleem te zijn. „In de nieuwbouw van Gravesteijn zit ook veel hout verwerkt. Dat kan best een leuk effect geven met de historisc bouw van de Domineestuin.”

13 februari 1991

Pakhuis De Schans is zo goed als klaar. BK Schilderscombinatie P. van 't Kaar uit Zaandam heeft de bedrijfsruimte op de benedenverdieping vorige week voltooid met de inrichting van een showroom. De inventaris van het bedrijf is in de laatste week van december vorig jaar al naar het Hazepad overgebracht. Het echtpaar Van 't Kaar heeft de bovenverdieping als woonruimte ingericht. Alleen de buitenkant moet nog worden geschilderd. „Zodra de weersomstandigheden het toelaten gaan we dat doen. De officiële opening kan in maart of april plaats hebben“, zegt mevrouw F. van 't Kaar.

De Stichting Domineestuin kocht het tweehonderd jaar oude zaadpakhuis in 1988 van Duyvis-Recter. In Van 't Kaar vond de stichting een geschikte eigenaar. Het Pakhuis moest bovendien een buffer vormen tussen de Domineestuin en de fabriek van Friwessa. Het grenenhouten geraamte van het pand werd in september 1990 naar de Domineestuin verplaatst. Daarna werd het pakhuis volgens plannen van architect P. van Nugteren van het Zaandamse bureau Schipper, Verbeek en Zijlstra herbouwd. Volgens mevrouw Van 't Kaar is de buurt tevreden. „Ze vinden het schitterend. Het past goed in dit wijkje. We zijn er zelf ook erg blij mee.“

1 september 1989

'Je haalt de leidingen los en je tilt het op'

Pand verhuist naar Domineestuin

ZAANDAM - De Zaanse woning naast het complex van oliehandel en tankreinigingsbedrijf Pieter Bon wordt waarschijnlijk na de winter verplaatst naar de Domineestuin. Eergisteren werd bekend dat Pieter Bon een aantal woningen bij het bedrijf wil slopen om een zogenoemde keerlus aan te leggen. Daardoor beperkt het bedrijf de overlast die het veroorzaakt.

Volgens P. Hos, bewoner van het huis, staat de verplaatsing van de monumentale woning los van de plannen van Pieter Bon. „Wij zijn er al een tijd mee bezig. „Het is er alleen door in een stroomversnelling gekomen." Hos meent dat de woning beter tot zijn recht komt in de Domineestuin. De woning staat nu ingeklemd tussen grotere panden en valt eigenlijk nauwelijks op. De voorkant is smal, de lange zijkant van het huis wordt aan het oog onttrokken. Hoewel dat niet de voornaamste reden is voor verplaatsing, is volgens Hos de Domineestuin een prettiger woonomgeving dan de huidige plaats. „Ik vind dit geen plaats voor kinderen om op te groeien. Ze moeten hier spelen met een zwemvest om."

Hos is jarenlang bezig geweest met het opknappen van de woning. Kans dat er bij het transport iets mis gaat, is er volgens hem niet. „Ik zou zelfs het servies kunnen laten staan. Dat gaat zo makkelijk. Het huis staat los op de fundering. Je haalt de leidingen en draden los en je tilt het op." Als alles volgens plan verloopt is in oktober de fundering voor de woning in de Domineestuin gereed. Na de winter kan het huis dan volgens Hos worden verplaatst.

10 mei 1990

'Poppenhuis' op de Zaan

ZAANDAM – Het voorhuis van Peter Hos aan de Westzijde was gisteravond als laatste aan de beurt om van zijn plaats gelicht te worden. Een dag eerder al waren het achtereind en het middenstuk van zijn Zaanse huis op twee pontons in de Zaan gezet. Het 27 meter lange huis zal volgende week dinsdag een nieuwe plaats krijgen in de Domineestuin in Zaandijk. Het middenstuk, elf ton in gewicht, liet zich echter niet zo makkelijk van de plaats krijgen als de rest van de woning. De hoogwerker kon het gewicht in eerste instantie niet torsen. De machine moest verplaatst worden, zodat deze wat rechter boven het huis kwam te staan. Om acht uur kon het laatste deel van het huis bij de op de Zaan drijvende delen worden gevoegd. De drie stukken stonden als opengewerkte poppenhuisjes naast elkaar op het water.

Het voorhuis is het enige authentieke deel van het huis van Hos. Hij heeft het elf jaar geleden gerestaureerd en aangevuld met nieuwbouw. Bij de restauratie kwam hij op een paar balken de inscriptie '1756' tegen. Hos vermoedt dan ook dat het huis uit dat jaar stamt. Voor de verhuizing was het nodig het achtereind, het middenstuk en het authentieke voorhuis van elkaar te zagen. „Het gaat je wel aan je hart als je ziet dat iets waar je zo lang aan gewerkt hebt in een paar dagen zomaar gesloopt wordt." Maar Hos weet waar voor is. Hij zal van de drukke Westzijde met het tankreinigingsbedrijf Pieter Bon als buurman, verhuizen naar de Domineestuin. Iets waar Carla van Twuyver, zijn levensgezellin, al reikhalzend

naar uitziет. „Die drukke Westzijde, dat is niets voor de kinderen. Als je dan ziet welke plek we in de Domineestuin krijgen, is het al die moeite van verslepen wel waard." Om zijn trotse bezit te bewaken heeft Peter Hos de afgelopen dagen in het opengewerkte huis geslapen. Alle meubelen stonden er nog in, dus hij kon gewoon iedere avond in zijn eigen bed kruipen. Het comfort was alleen wat minder: geen gas, geen licht en voor een douche moest hij ook elders terecht. Alleen de telefoon deed het nog naar behoren, al moest hij daarvoor wel naar de boom voor het huis. Daar had het apparaat, nu alle leidingen zijn afgesloten, een tijdelijk onderkomen gevonden. Deze provisorische situatie zal nog wel even voortduren. Volgens Hos is het huis pas over twee maanden weer helemaal in orde.

Vroegere tapperij krijgt woonfunctie in Zaadijk
ZAANDAM – „Het is belangrijk de Zaanse bevolking erop te wijzen dat er een stukje historie van Zaanstad gaat verdwijnen. De stedenbouwkundige situatie van het pand gaat verloren, dat is jammer, maar er zijn geen mogelijkheden om het gebouw op die plaats te handhaven". Aan het woord is de heer J. P. Bloem uit Zaandam. Hij is sinds ruim een maand bezig de voormalige tapperij, Oostzijde 325, te slopen. Het is zijn bedoeling dit oude karakteristieke Zaanse pand weer op te bouwen in de Domineestuin te Zaadijk en er dan te gaan wonen. Verplaatsing is nodig omdat Gerkens Cacao Industrie, eigenares van de grond waarop het gebouw staat, het terrein in de toekomst wil gebruiken voor andere doeleinden.

Het behoud van de voormalige tapperij, die dateert uit de vroege 18e eeuw, is reeds geruime tijd een agendapunt voor Stichting Zaaans Schoon, die zich actief inzet voor het behoud en de restauratie van de karakteristieke bouw in de Zaanstreek. Omdat de vroegere tapperij in het verleden net geen plaats op de monumentenlijst wist te verwerven en Stichting Zaaans Schoon toch vond dat ze behouden moest blijven, heeft men contact gehad met verschillende instanties en stichtingen, die het pand wel wilden redden. Er is zelfs landelijke belangstelling voor de oude tapperij geweest, want er was een tijdje sprake van dat het pand terecht zou komen in het Openluchtmuseum te Arnhem. Steeds echter sprong de overplaatsing af op een gebrek aan financiën. Dat de landelijke belangstelling niet onterecht was, legt de heer Bloem uit aan de hand van de geschiedenis en enkele bouwkundige aspecten van het gebouw: „De oude Zaanstroom had vroeger een doorgang naar het achterland, bijvoorbeeld Oostzaan. De Noorder- en Zuider-valdeursluizen dienden om de binnengebieden te ontlasten van het overvloedige water. Dit huis staat bij de, inmiddels gedempte, Noordervaldeursloot, vroeger Scheijtsloot geheten. Maatschappelijk was dat een belangrijke plek in Zaandam. Rondom die sluis vestigden zich 'allerlei industrieën, waardoor de stad zich kon ontwikkelen". De heer Bloem, die opgeleid is als bouwkundige met een restauratiespecificatie, vermoedt dat de sluiswachter vroeger in het pand gewoond heeft en dat deze tevens de in het gebouw gevestigde tapperij met een daarbij behorend winkeltje runde. „Meestal was er bij een sluis een kroeg, waar de schippers tijdens het schutten even een borreltje konden drinken. Dit pand was zo'n tapperij die bij de sluis van de Noordervaldeursloot hoorde".

Naast dit maatschappelijke aspect wijst de heer Bloem op enkele bouwkundige zaken. „Het gebouw heeft aan de Zaanzijde een stenen gevel. Dit wijst erop dat er enige weelde in het huis was, want de meeste huizen aan de oostkant van de Zaan, waar voornamelijk industriële ontwikkeling plaatshad, waren arbeiderswinkjes, uitsluitend van hout. Dat de gevel niet aan de weggkant was gebouwd maar aan de Zaankant wijst op het feit dat de westkant welvarender en belangrijker was dan de oostkant. De stenen gevel moest de westkant duidelijk maken dat men in het huis in welvaart leefde", aldus de heer Bloem. NAAST het exterieur is volgens hem ook het interieur het behouden waard. „De constructieve opzet en de plaats van kasten en bedsteden zijn voor de tijd van oorsprong ongebruikelijk. Meestal vond men de bedsteden tegen de buitengevels of in sommige gevallen op zolder. Hier vinden we echter bedsteden in het centrum van het huis. Deze bedstedenwand is met geprofileerd lijstwerk verfraaid en vermoedelijk, evenals de rest van de wanden en kozijnen als „marmerwerk" geschilderd. Het marmeren van hout was een techniek die in het verleden vaak werd toegepast. Zo imiteerde men in hout en verf de rijkdom van de stad. Vroeger moet er ook een dubbele smuiger (stookplaats) met fraai tegelwerk geweest zijn, maar deze is op de sporen na helaas verdwenen". Omdat alle pogingen in het verleden om het pand te behouden zijn mislukt, zag de heer Bloem wel iets in het plan om het gebouw onder te brengen in de Domineestuin. De Domineestuin is de naam van een kort pad achter de voormalige Zaadijker kerk. Naast het restaureren van de weinige daar nog resterende oude houten panden is het de bedoeling dat zich daar 27 echtparen, gezinnen of alleenstaanden gaan vestigen in door henzelf gebouwde houten Zaanse woningen. De oude tapperij zal een van die woningen worden. De heer Bloem: „De tapperij zelf zal ik er niet meer inzetten, want ik ben niet van plan een kroegje te beginnen, dat mag trouwens niet eens, maar ik ga het

pand wel zoveel mogelijk in oude vorm herbouwen, aangepast aan de huidige woonnormen. Het restaureren van het interieur zal zich waarschijnlijk beperken tot het weer aanbrengen van de oude scheidingswanden. Maar het kan nog wel vier jaar duren voordat ik er in kan gaan wonen".

2 februari 1983

Zaandijk krijgt zijn Domineestuin terug

ZAANDIJK – Vanmorgen sloeg de heer W. G. Konijnenberg, chef van de afdeling Nieuwbouw en Monumenten van Bouw- en Woningtoezicht van Zaanstad, de eerste paal in de grond voor het pand Domineestuin nr. 5, onderdeel van het unieke bouwproject „Plan Domineestuin" in Zaandijk. Nog niet zo lang geleden werd dit eeuwenoude buurtje, achter de Zaandijker kerk, dat gevormd wordt door Langepad, Nieuwe Vaart en Domineestuin met sloop bedreigd. Momenteel staan er nog slechts zes oude houten huizen, maar het spectaculaire project van de Stichting Domineestuin gaat hier drastisch verandering in brengen.

De stichting gaat via de bewoners bestaande panden renoveren en houten huizen in oude stijl bouwen of herbouwen. Het buurtje krijgt weer een specifiek Zaanse karakter. „Er komen kleine gezellige woningen, dicht op elkaar met smalle paadjes ertussen", aldus voorzitter Jan Duyvis van Stichting Domineestuin. „We hopen dat de burenhulp zal herleven en dat de anonimiteit van de nieuwbouwwijken hier niet zal doordringen. Het leefplezier staat voorop. De mensen die hier komen wonen moeten wel gek zijn van houten huizen of in ieder geval affiniteit hebben met de houtbouw. De sociale omgang, daar ontkom je niet aan in zo'n buurtje, maar je moet het wel in je hebben" zo meent de voorzitter.

Het plan is vooral bedoeld voor Zaankanters die hun hart hebben verloren aan de Zaanse houtbouw, aan die typische woonstijl. Ze moeten bereid zijn om zelf een actieve bijdrage te leveren bij de bouw, afbouw of eventueel de restauratie van hun eigen Zaanse woning.

De buurt was enige jaren geleden nog ten dode opgeschreven door het plan van de gemeente de Berkenweg te ontsluiten. Dit plan raakte van de baan, maar aangezien de Domineestuin geen waarde had als beeldbepalend dorpsgezicht bleven de sloopplannen gehandhaafd. Huizen werden onbewoonbaar verklaard en dichtgespijkerd. In de jaren zeventig maakten echter een aantal bewoners zich sterk voor het behoud van de buurt en zijn specifieke Zaanse karakter. Bundeling van krachten leidde in 1979 tot de oprichting van Stichting Domineestuin, die niet schroomde om reeds dichtgetimmerde houten huizen te kraken. „Zaandijkers noemen deze buurt wel „Achter de Kerk" en van oudsher bestaat er nog een uitdrukking die bij het voetballen werd gebruikt, namelijk „Achter de Kerk gaat nooit verloren. Maar als de Stichting Domineestuin er niet geweest was, dan kun je gevoeglijk aannemen dat dat gezegde hier niet meer was opgegaan", meldt Jan Duyvis.

Het plan van de stichting biedt plaats aan totaal 27 houten huizen met inbegrip van de zes nog bestaande pandjes. De woningen zijn met name bestemd voor alleenstaanden, paren en kleine gezinnen. Toekomstige bewoners worden in principe ook eigenaar, de grond zal door de gemeente in erfpacht worden uitgegeven. Kopers van de houten huisjes zullen zelf de hele bouw moeten regelen en financieren. De grote lijnen van het plan liggen vast, maar over het definitieve model valt nog te praten. Stichting Domineestuin, bijgestaan door deskundigen, heeft in dit alles steeds een adviserende functie. „Goedkoop zal het in ieder geval niet worden, want houtbouw is duur", aldus de voorzitter Duyvis.

De voorzitter, momenteel woonachtig in een gammele bouwkeet, wordt zelf de bewoner van het pand waarvoor vanmorgen de eerste paal werd geslagen. „De fundering wordt door een aannemer aangebracht en de rest doe ik zelf in mijn vrije tijd en tijdens mijn vakanties met hulp van de burens". Hij hoopt zijn Zaanse huis in het najaar te voltooien, waarna hij op zijn beurt de burens zijn diensten aanbiedt bij het bouwen van hun huis. Zo hoort dat te gaan in een gezellige Zaanse buurt.

„De buurt bestond vroeger helemaal uit kleine houten arbeiderswoningen. Dat is heel wat anders dan wat je op de Zaanse Schans ziet. Daar staan alleen huizen van de „Upper Ten". Wat ze echter verbergen is dat die mensen alleen zo konden wonen omdat ze arbeiders hadden die voor hen werkten. Ik vind dat je die arbeiderswoningen ook best mag laten zien, en dat is wat hier gaat gebeuren". Overigens is het niet de bedoeling van de stichting om van de Domineestuin een soort alternatieve Zaanse Schans te maken die duizenden toeristen trekt. „Bewaar me, alsjeblieft. Het gaat er alleen om gezellig te wonen in een gezellige buurt".

De stichting hoopt dat de eerste fase van het plan begin 1984 zal zijn voltooid.

Men is momenteel bezig om samen met Zaans Schoon de overplaatsing van het oude houten café aan de Zaan nabij de Willem Alexanderbrug, naar het Lange Pad voor te bereiden. De horecafunctie zal op de nieuwe bestemming overigens niet kunnen worden gehandhaafd.